

Halottak napjától virágvasárnapig

(Andrási Attila rendezőpéldánya)

Színmű egy részben

Szereplők:

Ferenc

Mária

Ernő

Aladár

Történik a Délvidéken
1918-tól 1941-ig

Mária:

Béke. Feri!

Ferenc:

Nehézkesen működik az emlékezete, kisasszony?

Mária:

Jelentem, a hivatalt rendben megőriztem.

Ernő:

Ez igen! Miért nem így kezdte, kisasszony?

Mária:

Mert örülök! Mert vége! Mert már nem mennek a katonavonatok, és nem jönnek a gázsjelentések.

Ferenc:

Mi megjöttünk.

Ernő:

És tudjuk, hogy mi célból voltunk oda.

Mária:

Én viszont már elfeledtem, hogy miért is folyik a háború. De hát, férfiak. Itt vannak a férfiak! Visszatértek a férfiak! Béke van végre, béke!

Ernő:

Béke. Bárcsak tudhatnám, mit hoz nekünk ez a béke!

Mária:

Én sejtem!

Ernő:

Hát ez az!

Mária:

Minden a helyén. Egyetlen államigazgatási eljárás nem maradt félbe a háború miatt.

Ferenc:

Hol van a jegyző úr?

Mária:

Az idegosztályon. Felelős ember nehezen viselte a háború végét. Ő nincs, de én vagyok!

Ferenc:

Egyedül?

Mária:

Egyedül. Most éppen egyedül. De felérek egy férfival. Ezt is a jegyző úr mondta...

Ferenc:

Még az idegosztály előtt?

Mária:

Igen. És képzeljék... majdnem színésznő lettem. Itt járt egy ember. Haditudósító. Állítólag... azt mondta magáról, hogy híres író... valami Molnár... a keresztneve...

Ferenc:

Mint nekem?

Mária:

Aha... Molnár Ferenc... állítólag híres író...

Ferenc:

Állítólag!

Mária:

És azt mondta, hogy olyan vagyok, mint egy színésznő.

Állati muris haditudósító volt!

Ernő:

Állati?

Ferenc:

Hogy beszél?

Mária:

Ahogy a katonáktól tanultam! A gránátok helyén konyakosüvegek voltak Ferenc övébe kötve!

Ernő:

Ezért tartunk itt, ahol tartunk. És az ilyen alakoknak tapsol az a megrohadt pesti nép. A polgárok. Ezek polgárok? Vagyon igen, felelősség semmi? A haza, aminek mindent köszönhet, semmi?

Ferenc:

A háborúnak vége, Ernő. Nem mi győztünk. Vége! A wilsoni tizennégy pont mindent megold! Mindenki, minden város, minden falu ahhoz az országhoz tartozik majd, ahova akar.

Ernő:

Az Egyesült Államok elnökének az
álszent álmodozása, az félrevezetés.
Ha valóban igazságos békét akartak
volna, akkor tavaly elfogadják
Királyunk ...

Ferenc:

Akarod mondani, a császár!

Ernő:

Császárunk és Királyunk tavalyi
békeajánlatát. Határváltoztatás
nélküli béke! Százezrek
maradhettek volna életben.

Ferenc:

És kiért haltak meg azok a milliók?
Egy vén szarháziért, aki felakasztatta
Damjanichot! Kiért vagy miért haltak
meg azok az emberek?

Ernő:

Az országért.

Ferenc:

A Monarchiáért! De a Monarchiának
vége. Magyarország független és
békés állam.

Ernő:

A béke legalább két egymásnak
feszülő, egyenlő erő pillanatnyi
nyugvópontja.

Mária:

De hát, maguk már évek óta
feszülnek. Most végre itthon
vannak. Árulják el nekem, naiv
nőnek, nem-e az otthon minden
férfias feszültség nyugvópontja?

Ferenc:

Éhes vagyok. Az éttermek nyitva
vannak?

Mária:

Mindegyik. Csak azokban a
házakban pang az élet. De majd
most...

Ferenc:

Ez igen! Azok a házak! Ernőkém,
egy forduló? Fizetem!

Ernő:

Én sohasem járok azokba a
házakba. Sem előtte, sem azóta. Én
hiszek az emberi érzésekben. Ab-
ban, hogy az ember ránéz valakire
és...

(erősen nézi Máriát)

És arra gondol, hogy milyen kár,
hogy most látom először... vagy
nem vettem eddig észre. Én nem
kupikatona vagyok.

Ferenc:

Hanem egy igazi lovag!

Ernő:

Az! Igen... az. Baj?

Mária:

Dehogy... sőt...

Ernő:

Ne féljen kisasszony, szélalmot
nem ostromlok.

Mária:

Nem félek. Örülök.

Ferenc:

Menthetetlenül hibbantak vagyunk.
Kell húsz év, mire kialusszuk
magunkat. Megjövünk a frontról és
nem a kocsmába megyünk...,
hanem a városházára, hogy minden
rendben ment-e. Nem a bordélyba a
rossz lányokhoz, hanem ehhez a
tüneményes aktamadárhoz. Nem
mosakszunk, hanem megtisztulunk
a szellem által. Csakhogy láttam a
szellemet véresen feküdni és a
Szűzanyához fohászodott, aki nem
küldött képeslapot neki a frontra,
vagy ha igen, akkor nem ért ki
időben.

Ernő:

Én nem féltém.

Ferenc:

Azért kértél dupla adag pálinkát
magadnak minden roham előtt. És
hová rohantunk? De ennek vége.
Köztársaság leszünk.

Mária:

Köz? Társaság. Közös társaság?

Ferenc:

Nem. Köztársaság!

Mária:

Az mi?

Ferenc:

Amikor nincs úr meg szolga. Csak
polgár van.

Ernő:

Micsoda szabadkőműves szöveg.

Ferenc:

Te azt honnan tudod?

Ernő:

És te?

Ferenc:

Magamtól jöttem rá. Az ember a
tizedik roham után sok mindenre rá-
jön. Én olyan országban akarok élni,
ahol nincs király, nincsenek
arisztokraták.

Ernő:

Csak szerbek!

Ferenc:

Meg magyarok!

Ernő:

Az a nyúlshájú szélhámos, aki
kikiáltani készül a köztársaságot, az
mellesleg -, egy gróf!

Ferenc:
Elég baj az neki!

nem vagyok szakképzett. Úgy
mondják, ugye?

Ernő:
Te sem vagy épp proli gyerek!

Ferenc:

Úgy... de nem mondják azokra, akik
a háborúban akár a hivatalokban is,
de megállták a helyüket.

Ferenc:
Polgárgyerek vagyok és ez nekem
épp elég!

Mária:

Én olyan boldog vagyok!

Ernő:
Elég! Én most hazamegyek.
(Ernő ki)

Ferenc:

Elnézést, mit mondott?

2. jelenet:

Mária, Ferenc

Mária:

Én olyan boldog vagyok!

Mária:
És most itt mi lesz? Hadnagy Úr,
vagy tanácsos úr?

Ferenc:

Még egyszer!

Ferenc:
Haditanácsos Úr, az jó? De felnőtt
maga!

Mária:

Én olyan boldog vagyok!

Mária:

Hiszen nem is vagyok magas!

Ferenc:

Tényleg, lehetett volna színésznő!
Olyan átéléssel mondja.

Ferenc:
Mit mondjak? Hogy szép fiatal lány
lett abból a kislányból, akit az édes-
apja a háború első napján elhozott
ide, hogy megtanulja a hivatalt!

Mária:

Mert tényleg boldog vagyok. Nincs
az a béke, ami ne lenne jobb a leg-
dicsőbb háborúnál.

Mária:
És látja... megőriztem a hivatalt.

Ferenc:

Akkor munkára fel.

Ferenc:

Látom.

Mária:

Hogyan kezdjek neki?

Mária:
Akkor maradhatok?

Ferenc:

Mintha itt sem lennék. Szeretném,
ha nem feszélyezné a jelenlétem.

Ferenc:
Miért, menni készül?

Mária:

Egyáltalán, sőt...

Mária:
Á dehogy... csak gondoltam, hátha
nincs elég tapasztalatom... meg

Ferenc:

Ez a sőt, ez biztató!

Mária: G. Erdélyi Hermina

3. jelenet

1. z e n e

*Néhány héttel később.
Normális munkanap. Mária és
Ferenc dolgozik, de idegesek,
nem megy a munka.*

Mária:

Az nem lehet!

Ferenc:

Az nem lehet, hogy ész erő, s oly
nagy akarat hiába... de lehet...
hogyan lehetne.

Mária:

Újvidékről volt szó.

Ferenc:

Az oroszlan lenyeli, a felét kiköpi. A
hiéna mindent lerág a csontról, ha
otthagyják neki. Az oroszlan azért
eszik, mert éhes, a hiéna meg
azért, mert megszokta.

Mária:

És most?

Ferenc:

Majd kiderül.

Mária:

Tragédia...

Ferenc:

Minden nagy tragédia vidáman in-
dul. Honnan tudjuk, mi lesz belőle?

(Ernő be)

4. jelenet

/Ernő be/

Ernő: Péter Ferenc

Ernő:

Tessék! Tessék!

Ferenc:

Osztogatsz valamit?

Ernő:

Veled mi történt? A házadat most gyilkolják, te pedig?

Ferenc:

Megpróbálok dolgozni. Hátha a munka átsegít minket a nehézségeken.

Ernő:

Mint micsoda szeretnél itt dolgozni?

Ferenc:

Első osztályú városi tanácsos.

Ferenc: Kálló Béla

Ernő:

Akkor szokd a tudatát, hogy ennek vége.

Ferenc:

Majd a polgármester eldönti.

Ernő:

Ebben a pillanatban váltják le a polgármestert.

Ferenc:

Kik?

Ernő:

A szerbek.

Ferenc:

Értem (valóban érteni kezdi). Akkor mi is?

Ernő:

Ez a nagyság átka. Első osztályú tanácsos és munkatársai... de mivel minden tanácsosnak voltak munkatársai, így mindenkinek utca.

Mária:

És én?

Ernő:

Maga kisasszony lehet, hogy maradhat. Talán még titkárnő is lehet az új polgármester mellett. Aki ugyan lehet, hogy nem tud magyarul, de magát elég, ha nézi.

Mária:

Azt nem!

Ferenc:

Nem érdemes áldozatot hozni akkor, ha nincs értelme. Mi feláldozzuk magunkat, övelük meg nem történik semmi. Dugovics Titusz, ő igen, ő magával rántotta a törököt, de miért ugorjon ki az ember a várfalról, csak azért, hogy könnyebben befészkelődjön a török?

Ernő:

Megszervezzük az ellenállást!

Ferenc:

Budapest megtiltott minden ellenállást.

Ernő:

Károlyi az egy balfácán!

Ferenc:

Hogy beszélsz? A függetlenségi párt elnöke! A hadügyminiszter a hadsereget is leszereli... Pacifizmus...

Ernő:

Linder Béla, az egy balfék!

Ferenc:

Miről beszélsz? Béke van. A wilsoni tizennégy pont...

Ernő:

Ábrándozol, álmokat kergetsz. A szülőföldünket elszakítják a hazánktól. Ez a tény, és pont.

Ferenc:

Csak megszálltak bennünket, és nem elszakítottak. A wilsoni elvek alapján a vitás területeken népszavazást tartanak, a Délvidéken a szlávok a lakosság egyharmada csupán, Szabadkán pedig a szerbesség a lakosság három és fél százaléka pusztán. Legrosszabb esetben választunk, mi vagyunk többségben, a választások kimenetele kétségtelen. Ez is tény, és pont.

Ernő:

Erő csak erőből ért. A golyók átütik a papírt. A fronton, ahol rajokban zúgtak az ólomdarazsak, évekig álltad a sarat. Mért kellene a nyilvánvaló tényeket pont neked taglalnom? Most mért hallgatsz? Ott van a nyelveden, súlyként terpeszkedik a lelkeden, hallgatlak, mondd.

Ferenc:
Én túléltem őket.

Ernő:
Én most akarom túlélni őket.

Mária:
Én most szeretnék élni, és nem szeretném most magukat is túlélni.

Ferenc:
Jó, most itt vannak. Lehet, hogy olyan rossz lesz, mint ahogyan azt te gondolod.

Ernő:
Lehet, hogy rosszabb.

Ferenc:
Akkor is tartson bármeddig, én túléltem őket.

Mária:
Én is túléltem őket.

Ernő:
Ezek nem két hétre jöttek. Ezeket Szabadkáról, a Délvidékről, csak ki-verní lehet.

Ferenc:
Most már elegendem van a borúlátásodból! Még nincs is békeszerződés. Ez csak egy szimpla tűzszünet.

Ernő:
Nem, ez csak szünet a tűzben. Csak most nem puskatűz alatt fognak bennünket tartani, hanem lassú tűzön perzselnek, míg mind ki nem veszünk, el nem költözünk, el nem menekülünk innen!

Ferenc:
Marhaság! Pont abban látszik meg Károlyi Mihály államférfiúi lángelméje, hogy békében hagyta őket bevonulni, ugyanilyen békésen fognak majd kivonulni.

Mária:
Drága Ferenc, kedves Ernő. Most az élet más területein jött el a lángolás ideje. Béke van. Higgyék el nekem, béke van.

Ernő:
Számíthatok rád?

Ferenc:
Igen. Békében és barátságban.

Ernő:
Kisasszony. Barátom.
/nem nyújt kezét Ferencnek, katonásan sarkon fordul, távozik/

5. jelenet Mária, Ferenc

Mária:
Pillanatok kérdése és kiűritik a városházát.

Ferenc:
Látja, kedves Mária, ... ilyen az élet. Amit megóvott a háborútól, azt most egyszerűen elnyeli a béke. A mi gyönyörű békénk. Számíthatok magára?

Mária:
Igen. Békében és barátságban.

Csend.

Mária:
Most mit csináljunk?

Ferenc:
Várjunk... vagy...

Mária:
Vagy megvárjuk őket?

Ferenc:
Tegyünk úgy, mintha dolgoznánk.

Mária:
Azt hogy kell?

Ferenc:
Ahogy máskor. Maga tüsténkedik, iktat.

Mária:
És ha jönnek?

Ferenc:
Játsszuk el! Variáció egy! Bejön egy idegen (mutatja, mint aki először jár valahol, mintha vak lenne). Mi is ez itt? Milyen ország is ez? Mi azt mondjuk :

Mária:
Magyarország!

Ferenc:
/Mint vak ember, ki csak érzékeli, de nem látja a teret, két kézzel tapogatja a levegőt, de a levegő megfoghatatlan, a markában nem marad semmi/
Itt nincs semmi, mitől lenne ez Magyarország, ez nem Magyarország, ez Szerbia!

Aztán leül. Mi felállunk, álljon fel Mária, mert kevesebb szék van, mint fenék, és a fenéknek hely kell, mert ő a főnök. Istenem, ez szörnyű! Ez a lassú halál... most vegyünk egy másik lehetőséget: Ki maga! Mit maga(!) Ki vagy te, te szemét! Falhoz!

Mária:
Na de Ferenc! Ne hülyéskedjen!

Ferenc:
Lábakat szét! Falhoz!

Mária:
Szép kis lánykérés, mondhatom. Én itt kitartok maga mellett, maga meg erőnek erejével!

Ferenc:
Akkor mi nagyon bátrak leszünk, érti Mária... nem megyünk egy tapodtat sem. Maga belekapaszkodik az ak-

tájába... én a városháza aijájába, aztán kivisznek minket és eldobnak az utcán vagy a főtéren, vagy a bajai, esetleg a zentai úton, mint egy elszívott cigaretta füstös csikkjét.

Mária:

Ne kiabáljon! Nyugodjon meg. Fogjuk egymás kezét és várunk az ajtóban. Aztán majd jönnek.

Ferenc:
Tetszik!

Mária:

Nekem is!
(Mefogják egymás kezét és állnak az ajtóban)

Ferenc:
Mint egy pár.

Mária:

Mint... (csend) most mi van?

Ferenc:

Pszichológiai hadviselés. Előbb a rendőrfőnököt dobják ki, aztán a bíróság elnökét, aztán jönnek ide.

Mária:

Én akármeddig állok itt.

Ferenc:
Én is.

Mária:

Kényelmesebb cipőben jobb lenne hősnek lenni.

Ferenc:
Vesse le!

(Mária leveszi a cipőjét)

Mária:

Így olyan kicsi vagyok!

Ferenc:
Hallja?

(kintről lábdobbanások)

Mária:
Jönnek!

Ferenc:

Vajon melyik lesz?

Mária:

Hunyjuk be a szemünket!

Ferenc:
Minek?

Mária:

Könnyebb elviselni a helyzetet, ha nem nézünk szembe vele.
/Kint érezhető, hogy megáll valaki, de nem jön be./

Ferenc:
Nem jön be!

Mária:

Nem. Ez valami csel.

Hang kintről:

Azonnal kijönni...

Mária:

Falhoz nem, elfoglalni nem... akkor menjünk?

Ferenc:

Menjünk. Jobb elmenni, mint megvárni. Ennyi volt. Vajon jövünk-e még? Ígérjük meg a falnak, hogy egyszer még...

Mária: Halljátok falak? Jövünk... de most addig megyünk.

2. z e n e

6-7. jelenet

Ernő, később Ferenc

(Ernő valami táskát dugdos, de nem talál neki helyet.)

Ernő:

(kiesik a táskájából valami gyanús tárgy)

Képtelenség. Alig van bútor.

Felszedem a parkettát.

(Kést vesz elő, feszegeti, de a színpad alja természetesen nem engedelmeskedik, pedig egyre erőteljesebben és elkeseredettebben küzd vele, immáron hason fekve.)

(Belép Ferenc)

Ferenc:
Tornagyakorlat?

Ernő:

Nem: Valamit. Az emlékeimet...

(Ferenc meglátja a táskát és rájön, mi van benne)

Ferenc:

Ezeket azonnal szolgáltasd be!

Ernő:

Ez nekem kell.

(Rövid dulakodás kezdődik a két férfi között a táska birtoklásáért, a végén Ernő az erősebb.)

Ferenc:

Nem tudod elrejtetni. Megtalálják.

Ernő:

Persze, ha előbb én nem találom meg őket. Most robbanóanyagra és fegyverre lesz szükségünk.

Ferenc:

Nem lehet rá szükségünk!

Ernő:

De lesz!

Ferenc:

Vidd be, légy szíves.

Ernő:

Mi történt veled? Amikor a Muszka áttört Galicián, ott a Kárpátok bércein meg sem fordult a fejedben, hogy

meghátráljunk, vagy megadjuk magunkat. Pedig azon a télen, derékig a hóban, átfázva a fagyban, mint hó-pelyhek az égből, úgy hullottak a földre a bajtársak. Gorlicénél kitörtünk a gyűrűből, emlékszel? Mi történt veled?

Ferenc:
Túsz vagyok, Ernő.

Ernő:
Hogyan?

Ferenc:
Csak közölték velem, hogy ha Te és a barátaid, bármit csináltok, függetlenül attól, hogy én biztos nem teszek semmit, de a ti tetteitekért én vagyok a felelős.

Ernő:
Semmi közöm hozzá. Katonák vagyunk.

Ferenc:
Ernő! A háborúnak vége!

Ernő:
Áltatod magad! A háború csak most kezdődött! Jobb egy napig szabad emberként élni, mintsem száz évig rabiga alatt szenvedni!

Ferenc:
Ernő én túsz vagyok! Ha bárki bármit tesz a hatalmuk ellen, engem kivégeznek!

Ernő:
Élünk és meghalunk, Ferenc. Mért akarsz te feltétlen, ágyban párnák közt?

Ferenc:
Ágyban, párnák közt. ... nemcsak én vagyok túsz, Ernő.

Ernő:
Értem (de egyszerűen képtelen bármit tenni ... hosszasan áll, csomaggal)

8. jelenet

Mária, Aladár, Ferenc, Ernő
(Ebben a pillanatban érkezik Mária egy idegennel.
Ernő majdnem neki adja a csomagot.)

Mária:
Jó estét, Ernő.

Ernő:
Isten hozta! Marika.

Aladár:
Szépvölgyi Aladár! Hadd mutakozzam be, én vagyok a Szépvölgyi Aladár, Budapestről. Hogy vannak?

Aladár: Csernik Árpád

Ernő:
Köszönöm ...

Ferenc:
Jól.

Aladár:
Köszönöm kérdésüket, én is jól vagyok, bár kissé fáj a fejem és fáradt is vagyok, de hát ez nem is lehet csoda, hiszen nemrég érkeztem Budapestről, vonattal.

Ferenc:
Mi a helyzet fent, Budapesten?

Aladár:
Helyzet. Rémes. Lincselnek. Eddig az egyik fele a másikat, most fordít-

va, ők bennünket. A város tele van románnal. A románok pakolják a szajrét, Horthy nemsokára megérkezik vidékről.

Ernő:
No végre! Horthy Miklós jó katona.

Aladár:
Az lehet. De milyen politikus? Azt sem tudja, hová jön. Nem is tud magyarul.

Ernő:
Attól nem kell félned öcsém, jól beszél ő, de helyette még többet mondanak tettei. És mellette van Lehár ezredes, Prónay Pál, Héjas Iván!

Aladár:
De hát ezek mind csupán tiszték!

Ernő:
Én is csupán egy tiszt vagyok, öcsém!

Aladár:
Ezek mind vissza akarják hozni azt, ami elmúlt!

Ernő:
Nem múlt el. Magyarország örök!

Aladár:
Ostoba ökrök!

Mária:
Kedves Ernő, Aladár ...

Aladár:
Szépvölgyi Aladár!

Mária:
Szóval Aladár haladó szellemű ember...

Aladár:
Drága Mária, ember, de mindenekelőtt újságíró!

Mária:

Aladár azért jött le közénk
Budapestről...

Aladár:

Menekültem el, az önmagát megtagadó, tetvesre fehéredett rühes Budapestről,

Mária:

Hogy innét folytathassa a harcát a szabadságért.

Ernő:

A megszállók ellen?

Aladár:

Horthy Miklós ellen! Linder Béla, az a nagyszerű ember...

Ferenc:

Linder azért ha nem tévedek, elég ostoba ökör!

Aladár:

Hogy beszél!? Béla egy igazi demokrata! A szerbek segítségével el akarja érní, hogy Pécs és Baranya mindaddig ne legyen Magyarország-hoz visszacsatolva, míg pesten Horthy és bandája országol!

Ferenc:

Segíteni fognak neki.

Aladár:

Gondolja?

Ernő:

Én biztos vagyok benne.

Aladár:

Én is vagyok olyan legény, mint Linder Béla! Azért jöttem, hogy megszervezzem a haladó szellemű magyar lapok terjesztését! Mire a megszállás véget ér, itt minden magyar demokrata lesz. Én az Est Lapoknál vagyok... voltam igazgató. Ismerem a szakmát. A szabad szellem

fővárosává tesszük ezt a várost.

Még a nevében is ez van.
Szabadka...

Ferenc:

Kicsinyítő képzővel, barátom.

Aladár:

Az írás hatalom. Ezért nem szereti egyik hatalom sem. Ezzel a fegyverrel védjük meg a demokráciát.

Ernő:

És a megszállásnak mikor lesz vége?

Aladár:

Majd ha a haladás már annyit változtatott a valón, hogy egyértelmű lesz mindenki számára az új helyzet értéke!

Ernő:

Magának mindegy kik között, mi több, kik alatt dolgozik?

Aladár:

Mindegy...egyedül az a fontos, hogy a szellem haladásáért küzdhessek!

Mária:

Jaj, de szép! És hová halad az a szellem?

Aladár:

Előre!

Mária:

Jé!

Aladár:

Ha a hottentották között dolgozhatom, akkor én hottentotta vagyok!

Ernő:

És ha netán a nyilvánosházban vagy a „hölgyek” között.

Aladár:

No, de uram! Én elítélem a női test áruba bocsátását!

Ernő

Nem is arra gondoltam, hogy te azon a helyen az urak között foglalnál helyet, hanem azt kérdeztem öcsém, hogy te, amikor a nyilvános házban vagy a „hölgyek” között, akkor te mi is vagy?

Aladár:

Kikérem magamnak!

Ernő:

Menjünk ki, és ki is kapod.

Mária:

No, de Ernő!

Ferenc:

Ezekután Ernő, ha megbocsátasz, ha nem, de kívül tágasabb.

Ernő:

Jól van, Ferenc, a te házad a te várad. De kérlek, szólj ennek a közkézen forgó hottentottának itt, hogy bár szerintem nem párbajképes úriember, de pusztán jóindulatom jeléül, várom a segédeit. /ki/

9. jelenet

Aladár:

És Önök?

Mária:

Mi nem szaladunk el.

Aladár:

Akarnak velem dolgozni?

Ferenc:

Én nem vagyok a legjobb alany. Engem... figyelnek! Tűsz vagyok.

Aladár:

Amit ide hozunk, az mind olyan heti-és napilap, ami Horthyt szidja. Az ellenségem ellensége pedig...

Ferenc:
Rémes!

Aladár:

Krémes? Nem, köszönöm, még meghízom.

Mária:

Nekem tetszik! Már mint a hivatal. Amióta bevonultak, nem lehet magyar lapokat kapni. Ha nem olvassunk, előbb anyanyelvünk sorvad el, majd a lelkünk is. A lapterjesztés érdekes. Érdekesebb, mint amivel eddig foglalkoztam... Én sok mindenhez értek tulajdonképpen!

Aladár:
Gépelni tud?

Mária:

Azt nem. Illetve... nagyon lassan. Kézzel gyorsabban írok. De nagyon szép betűim vannak.

Aladár:

Nagyon szép... betűk lehetnek...

Mária:

Viszont megbízható vagyok... és demokrata.

Ferenc:

Ez gyorsan ment! És tulajdonképpen hogyan gondolja?

Aladár:

Budapestről vonattal. Megrendelem, a posta terjeszti. Tulajdonképpen egyszerű. Egyelőre mi, afféle továbbosztó hely lennénk. Aztán, ha jól megy..., akkor kiadhatnánk magunk is valamit.

Ferenc: (Máriára mutat)

Munkatársi gárda bizonyára akadna. Igaz, Macácska?

Mária:

Mária, kedves Ferenc, magának csak Mária.

Ferenc:

Ugye, nagyon szépen tud fogalmazni?

Mária:

Igen. Állítólag egészen jól tudok fogalmazni. De magának, Aladár, cikketeket, cikksorozatokat fogok írni.

Ferenc:

Micsoda tehetséget rejtegettünk.

Aladár:

Kisasszony. Ha maga is úgy gondolja, akkor itt most egy szellemi oázis születik.

Mária:

Szülessen!

3. z e n e

10. jelenet

Pár hónappal később.

Mária:

Megjött!

Aladár:

Na végre! Íme a jövő. Ahogy a nagy drámaíró írta, hol a tagadás lábát megveti, hatalmadat meg fogja dönteni.

Mária:

Ilyen kevés?

Aladár:

Egyelőre. De ebben a három csomag lapban varázserő van.

Mária:

Bontom máris.

Aladár:

Hadd látom!

Ferenc:

Ezzel még ma elindulok Becskerekre, Magyarcsernyére, Torontálvásárhelyre. Szereztem egy autót. Ugyan benzin nincs hozzá, meg három kereke van, mert a negyediket lelopták, de estére megoldjuk.

Mária:

Egyre többet lopnak.

Aladár:

Vannak, akiknek ennyi a szabadság.

Ferenc:

Az újságírókat szidjuk folyton, hogy hazudnak. Erre tessék..., úgy várjuk az újságot, mint a Szentírást.

Aladár:

Ugyanaz a fejléc...

Ferenc:

Viszem!

Aladár:

Vidd..., és nagyon örülök, hogy...

Ferenc:

Ezt majd egyszer máskor, jó? Majd ha mindet eladtuk. Én is örülök... ennek. Évekig nem lehetett magyar újságokhoz, könyvekhez jutni. Most neked hála, itt az első szállítmány. Meg vagyok hatódva. (Kivisz egy paksamétát.)

11. jelenet

Mária, Aladár

Mária:

Milyen szép betűk!

Aladár:

Remek tördelőnk volt... meghalt a fronton. De ez még az ő műve. Valamikor ide írt Kosztolányi Dezső... nem is régen. Saját rovata volt.

(Olvadni kezd, és hirtelen megdöbben, elejti az újságot.)

Mária:
Mi történt?

Aladár:
Mi? Ez. Ferenc! Ferenc! Állj meg!

Mária:
Elment.

Aladár:
Ezt meg kell akadályoznom!

Mária:
Mit?

Aladár:
Hogy ezt a mocskot kiosszal!

Mária:
Mocskot?

Aladár:
Igen. Ez nem az a lap. Budapesten ezek szerint megőrültek az emberek.

Mária:
De ez... maga mondta, hogy még a nem is tudom micsodája is ugyanolyan...

Aladár:
A micsodája igen! De ami benne van...

Mária:
(felkapja és olvasni kezdi). A kormányzó úr őfőméltósága rendeletet alkotott a vitézi szék felállításáról. Ez az új magyar rend az ősi magyar hadi erények és keresztény erkölcsök fő védelmezője a nyúlszájú vörös grófok, zugújságírók és nemzetközi bandáik ellen a magyar feltámadásért... nagyszerű!

Aladár:

Mi történt otthon pár hónap alatt, hová lett a vörös Budapest? Hová lett a Föl, föl ti, rabjai a földnek!? Kormányzó! Vitézi rend! Keresztény erkölcsök?! És ide írt Kosztolányi Dezső? Szégyellem magam.

Mária:

Nekünk jó lesz! Magyar újságok! És benne van, hogy lesz újra Magyarország! És itt van Kosztolányi Dezső is, a magyar revizionista liga alelnöke, Kosztolányi Dezső felolvasta szülővárosáról írott költeményét: ... itt meg azt írja, hogy a szerbek az elszakított területeken bevezették a nyilvános botozást mint büntetési formát.

Aladár:

Nyilvános botozás! Ekkora marhaságot! Ki hisz el ilyen otromba hazugságot! Üres ostoba propaganda! Rémhírkeltés! Rohanok, taxit fogok, utolérem. Megakadályozom a terjesztést. Nem kell ez a nemzeti maszlag! Nem ereszhetem.

12. jelenet

4. z e n e

(Aladár kirohan. Ismét elmúlt pár hónap. Ferenc bevezeti a lábain alig álló Aladárt. Aladár egy ingben és bokszerlósóban van.)

Kálló Béla, Csernik Árpád és G. Erdélyi Hermina

Aladár:

Ki gondolná, mit ki nem bír egy ember!

Ferenc:
Jöjjön!

Aladár:
Ha az olyan könnyű lenne.

Mária:
Aladár! Hol a nadrágod?

Aladár:
A nadrág elmaradt.

Mária:
És a kalap?

Aladár:
A kalap tele van.

(Megfordul, az ing a hátán felszaggatva, a pálcacsapásoktól véres a háta.)

Mária:
Jézusom!

Aladár:
Máriám.

Ferenc:
Hát ezek nem olyanok, mint az osztórák vagy a magyar rendőrség!

Aladár:
Nem olyanok. De nekem mindegy. Nekem ennyi. Egy hónapon belül el kell utaznom.

Mária:
Miért?

Aladár:
Mert muszáj! Kiutasítottak!

Mária:
Miért?

Aladár:
Mert mint idegen állampolgár felforgató tevékenységet folytattam.

Mária:

Mert kommunista vagy?

Aladár:

Dehogyan vagyok kommunista! Én kommunista!?

Mária:

Akkor miért?

Aladár:

Azért mert magyar újságokat terjesztettem, mert magyar könyveket akartam behozni.

Mária:

Mi az, hogy behozni? Hiszen ez Magyarország, ez csak tűzszünet, bár nemsokára aláírják, de még nem írták alá a békeszerződést! És abba is ki tudja, mi lesz? Mi csak megszállás alatt vagyunk. Milyen jogon...?

Ferenc:

Kedves Mária, ez már nem olyan, mintha megszállás lenne.

Aladár:

No, szóval ezért, és mert mindemllett nem fizettem be a kisebbségi kulturális adót.

Mária:

Mi az, hogy kisebbségi kulturális adó!

Ferenc:

A nem az államnelyven történt művészeti rendezvények és nyomtatványok után adót kell ezentúl nekik fizetnünk.

Mária:

Kiknek?

Ferenc:

Nekik.

Mária:

A szakramentumát! A jó édes anyukájukat nekik!

Aladár:

De az egészben ami legjobban fáj, hogy engem azzal gyanúsítottak meg, hogy Horthy Miklós embere vagyok!

Mária:

Rólad illet?

Aladár:

Most képzeld el! ... Ferenc azokat a lapokat, amiket kivettek, és amiket megvettek, mind kifizették?

Ferenc:

Még nem.

Aladár:

Megkérhetlek valamire.

Ferenc:

Bármire, parancsolj velem.

Aladár:

Kérlek, szedd össze a pénzt.

5. z e n e (vidám)

(Ferenc ki, Aladár és Mária állnak vagy ülnek egy darabig, ismét elmúlt egy kis idő. Közben Aladár felöltözik, a nadrágzsebéből elővesz egy csomó pénzt, számolja. Ferenc be-rohan)

13. jelenet

Ferenc:

Hallottátok? Lövöldözés volt a városban. Valakik megrohmozták a rendőrséget! Két rendőrt lelőttek, több megsebesült.

Aladár:

Itt már harc is van? Atyaúrsten, hová kerültem! Legalább azt a kettőt lőtték le, akik engem elverték?

(Ernö be)

Ernö:

Szervusztok! Kedves Aladár ...

Aladár:

Szép völgyi Aladár!

Ernö:

Kedves Szép völgyi Aladár! Vártam a segédeit, de most már tárgyaltan. Azért jöttem, hogy kifejezzem sajnálatom amiatt, hogy a magyar betűterjesztéséért önt bántalmazás érte. Szeretném biztosítani, hogy a magyar sajtó terjesztéséért sokunk nagyrabecsülését vívta ki.

Aladár:

Köszönöm. Megnyugodhat, én már megbocsátottam, nem haragszom Önre.

Ernö:

Köszönöm. Megnyugodtam.

Ferenc:

Te ott voltál!

Ernö:

Ott voltam ..., de mégis hol voltam én ott?

Ferenc:

Te csináltad?!

Ernö:

Nem.

Ferenc:

Ernö! Nem megmondtam, hogy engem kivégeznek, ha valami történik?

Ernö:

Élsz, ha nem tévedek.

Ferenc:
Élek. Még élek.

Ernő:
Nem lehetett megállni! Nem lehetett! Mi az, hogy nyilvános botozások! A hétszentségét! A szakramentumát!

Aladár:
Úristen! Maga vérzik!

Ernő:
Nem veszélyes... majd beforr!

Ferenc:
És ha itt találnak?

Ernő:
Elmegyek, legyél nyugodt!

Ferenc:
Te lötted le őket?

Ernő:
Nem...

Ferenc:
Ernő!

Ernő:
Az egyiket.

Mária:
Emberre lött?

Ernő:
A háborúban sem őzet vadásztunk!

Mária:
Rémes!

Ernő:
Kössetek be!

Mária:
Majd én.

Ernő:
Nem voltunk elegenden. Budapest kelene, hogy segítsen, de Budapestre nem számíthatunk. Ezt jól jegyezzétek meg. Függetlenül minden hazafias szövegtől, Budapestre nem számíthatunk.

14. trianoni jelenet (Harangzúgás.)

Aladár és Mária a színház szélén néznek a messzeségbe. A színház tulsó oldalán Ferenc és Ernő.

Aladár:
Én akkor is hiszem, hogy lesz ez még jobb is!

Mária:
Most, hogy az asszonyok sírnak, a férfiak hallgatagok?

Aladár:
Engem az apám sírjánál sem láttak sírni. Én nem sírok, hanem dolgozom. Hiszek az emberi értelemben lsten legnagyobb ajándékában.

Mária:
Olyan fura. Tudod, én eddig sem voltam sehol, csak idehaza. Én nem is tudom, hogy az a Magyarország, amit elcsatoltak tőlünk, az valójában milyen.

Ernő:
Jó. Nem jó. A legjobb.

Mária:
Földrajzból sosem voltam jó tanuló, most mégis, mintha itt lenne előttem az egész ország. Nem kell becsuknom a szemem, nincs itt előttem, hát nem is lehet, de én nyitott szemmel is látom az egészét. A megyék! Sosem tudtam megjegyezni annak a rengeteg vármegyének a nevét. Most mégis érzem, tudom, hol van

Máramaros, hol Árva, hol Torda-Aranyos...

Aladár:
Aranyos. A szüleid? Azt mondták, ki jönnek elbúcsúztatni engem.

Mária:
Talpig feketében ülnek otthon és gyászolnak. Magyarországot búcsúztatják.

Aladár:
Nem túl szívélyesek hozzám.

Mária:
Elnézésedet kérik.

Aladár:
Jól van, elnézem. Majd mondd meg nekik, hogy nem haragszom rájuk. Különben meg én is gyászolok.

Mária:
Te?

Aladár:
Igen én. Csak nekem van még valami elintéznivalóm a hullával.

Mária:
Kérlek, ne nevezd hullának.

Aladár:
Például szeretném feltámasztani.

Mária:
Te?

Aladár:
Ha mindnyájan mindig egy kicsit gondolunk arra, ami volt, akkor az, ami elmúlt, visszajöhet.

Mária:
Ez olyan jó. Úgy szégyellem magam. Most mindenkinek rossz, nekem meg... nem. Nekem most jó.

Ferenc: (a túloldalon)

Aláírták. Hihetetlen. Csak elszakítottak bennünket. Látod azokat a suhancokat a puskával? Intézzük el őket.

Ernő:

Amikor jöttök, akkor kellett volna őket elintéznünk. Akkor volt esélyünk. Akkor nem jöttök volna utánuk ennyien.

Ferenc:

Ezek elmenekülnek, ha meglátnak egy-két igazi magyar katonát. Egyébként is, arra az ötre elegendünk ketten.

Ernő:

Rám ne számíts.

Ferenc:

Neked ez is jó?

Ernő:

Nem, csak elhatároztam, hogy túléltem őket.

Ferenc:

Értem. ... De jó lenne most azonnal túlélni őket.

Ernő:

Meglásd Ferenc, jön még kutyára dér.

Mária:

Még van pár percünk.

Aladár:

Egy percet sem vagyok szívesen ott, ahol már nincs jogom maradni.

Mária:

Nekem nem az a fontos, hogy itt, vagy máshol, hanem az, hogy együtt vagyunk. Még pár percig. ... Mit is mondtál, hová még? Most utoljára mit is mondtál?

Aladár:

Bécsbe. Aztán majd meglátom.

Mária:

Majd írjon!

Aladár:

Nem jutna el ide. A szellem útjai zártak, mint egy ékszerdoboz. Szeretném, ha te folytatnád, Ferenc.

Ferenc:

Még nem tudom.

Aladár:

Ígérd meg, átveszed a céget. Hozol, amit akarsz. Csak ne legyen ezeknek igazuk. Nos... megígéred?

Ferenc:

Meg...

Mária:

És veled mi lesz?

Aladár:

Velem mindig lesz valami. A magamfajta sohase száll ki Noé bárkájából, és láss csodát -, mindig kiköt valahol.

Mária:

Isten áldjon.

Aladár:

Nem búcsúzkodunk. A magamfajta hontalannak az a jó, ha nem visz magával egyetlen ölelést sem.

6. z e n e

(a jelenet alatt is rövid fragmentum, Ott ahol zúg, krimi-zene)

15. jelenet

(Újra otthon. Ferenc néz maga elé, és meg nem szólal.)

Mária:

Életemben nem láttalak ilyen csendesnek.

Kálló Béla és G. Erdélyi Hermina

Ferenc:

Én illet még nem láttam. Ezek azt mondták, hogy nem ott születtem, ahol születtem. Azt mondják, nem is vagyok állampolgára ennek az országnak. Emiatt nincs jogom semmilyen vállalkozást vezetni.

Mária:

A polgármester?

Ferenc:

Igen. Te, képzeld, ha úgy van, ahogy mondják, én nem is létezem.

Mária:

De hiszen a polgármester ismer gyermekkorodtól.

Ferenc:

Már nem ő a polgármester, hanem egy délről jött ószerbiai.

Mária:

Ha te nem vagy, akkor én sem vagyok. Mi lesz még?

Ferenc:

Bármi.

Mária:

Menjünk el innen!

Ferenc:

Hová?

Mária:

Budapestre.

Ferenc:

A nyugati pályaudvarra, vagonlakó-
nak? Kisebbsített nincstelennek?

Mária:

Itt volt a Bokody. Felmondott.
Azt mondta, hallotta, hogy gond
van a céggel, hallotta,
hogy neked nem is lenne
jogod ezt a céget vezetni!

Ferenc:

Semmi gond. Több ezer dinárom
bánja, de rendben. Akit kell, ismét
lefizettem. Megyünk tovább.

Mária:

Istenem, milyen borzalmas. Éjjel
nappal dolgozunk, és lassan már
semmink sem lesz!

Ferenc:

Üzlet. Ez csak üzlet.

Mária:

Ez nem üzlet. Az üzleten van
haszon, tőlünk a haszon vagy
adó- vagy kenőpénzként hozzájuk
vándorol. Béresek vagyunk, saját
tulajdonunkban. Rabszolgák.
Neked ez üzlet?

Ferenc:

Néha azt hazudom magamnak.
Úgy könnyebb megélni azt,
hogy húzzák, nyúzzák le rólam
a sokadik bőrt. Üzlet. Aztán
meglátok egy padon egy öreg
magyart Tolnait olvasni,
és akkor örülök.

Mária:

Ferenc... az Ernő is ki akar lépni...

Ferenc:

Ernő? Ő soha.

16. jelenet

(Ernő be! A jelenet alatt
fragmentum-zenék)

Péter Ferenc

Ernő:

Nemsokára ellenőrzést kapunk. De
van másik baj is. Még mindig ott a
csomag az állomáson.

Ferenc:

Hozd el!

Ernő:

Nem lehet. Ezek a szemét civilek la-
ponként nézegetik, röplapokat ke-
resnek benne.

Ferenc:

Az remek.

Ernő:

Találtak is egyet.

Ferenc:

Hurrá. És hogy-hogy nem foglalták
le?

Ernő:

Mert még nem döntötték el, mennyi-
ért nem találtak meg.
Gondolták, megmutatom neked.

Ferenc:

Mennyi tartalékunk van, Mária?

Mária:

Úgy hatvanezer körül.

Ferenc:

Tíz még kimehet... Mondd meg ne-
kik, Ernő.

Ernő:

Én alkudozzam?

Ferenc:

Császári és királyi fensőbb-
rendűséggel. Tíz... adunk nektek ti-
zet..., rácok..., no... így már me-
het?

Ernő:

Értettem. (Lelép.)

Ferenc:

Várjál. Holnaptól a szerbek lapjait is
mi árusítjuk.

Ernő:

Azt nem. Én nem vagyok hajlandó
nekik dolgozni.

Ferenc:

Ha ma megteszel valamit értük, hol-
nap ők is megtesznek valamit érted.
A miénk a térség legjobban menő
vállalkozása.

Ernő:

Én ezt akkor sem.

Ferenc:

Akkor felmondok neked. Vissza a fi-
zetésed előlegét!

Ernő:

Egy magyar így nem viselkedhet egy
másik magyarral.

Ferenc:

Falvédőszöveg!

Ernő:

Ferenc, jól tudod, hogy a földjeim
szétosztották a Nagyfényre betele-
pült idegen jöttmentek között. Ez az
egyedüli jövedelmem. Gondold
meg!

Ferenc:

Egyebet sem csinállok. Reggeltől
estig gondolkodom. És hányszor té-

vedtem? Néhány hónap alatt elértünk valamit. Pénzünk van és befolyásunk. Közben az emberek olvasnak. Mindenfélét, kinek mi tetszik. Szolgálók, és közben gyarapodok... veletek együtt. Ha pedig ezek után bármilyen hazafias szólammal arra akarsz kényszeríteni, hogy letérjek erről az útról, akkor kénytelen vagyok megválni tőled, mint egy engedetlen alkalmazottól.

Mária:

Ne kezdjék megint! Két jó barát és örökké összekapnak valamin. Ferencnek igaza van.

Ernő:

Mert nála a buksza. (Előveszi a frissen átvett pénzt.) Nem kell.

Ferenc:

Dehogynem.

Ernő:

Nem kell egy szerb ügynök pénze.

Ferenc:

Akkor nekem sem. (Ernő erre újra elrakja.)

Ernő:

Szégyellem magam.

Ferenc:

Azt nagyon tudod.

Mária:

Ernőnek is igaza van. Lehet, hogy nekünk nem kellene csak azzal foglalkoznunk, ami sikeres.

Ferenc:

Azt én tudom, hogy mivel foglalkozunk! Eredj és intézd el a piócák lefizetését.

Ernő:

Meddig mehetek el?

Ferenc:

A szokásos kétszereséig.

Mária:

De Ferenc!

Ferenc:

Majd valamiből lesz. Indulj!

17. jelenet

(Erő ki. 7. z e n e)

Mária:

Ez rettenetes. Menjünk el innen, Ferenc. Én nem itt akarom megszülni a gyerekünket.

Ferenc:

Csak nem?

Mária:

Úgy érzem.

Ferenc:

Istenem. Miért van az, hogy amikor nincs kedvünk élni, mindig küldesz valami jelet, és folytatjuk.

Mária:

Mert ilyen az Isten.

Ferenc:

Ez csoda. Akkor mostantól rád vigyázni kell.

Mária:

Nagy bajok vannak. El kell mennünk innen.

Ferenc:

Még nem!

Mária:

Mire vársz?

Ferenc:

Amikor a víz már olyan magasan lesz, hogy alig bírjuk fölétartani a szánkat. Az ár tetején lehet úszni, csak figyelni kell az irányát. Én nem

sértődöm, csak ha már annyit sértettek rajtam, hogy nem tudom a sebeim bekötözni. Szeretném, ha a fi-am Nagybecskerekén születne. Ha végképp nem megy... ha be kell zárnom a boltot, akkor elmegyünk.

Mária:

Jó... ne haragudj. De jó arra gondolni, hogy elmehetünk innen, ha akarunk. Elmehetünk valahova. Bárhova.

Ferenc:

De ne akarjunk. Ezt akarják ők. Mi ne akarjunk...

18. jelenet

/Erő be/

Ernő:

A rohadt életbe, csak még egyszer kapjak fegyvert a kezembe, esküszöm a magyarok istenére, hogy... csak itt mindenki gyáva. Nem kevesen vagyunk Ferikém, hanem gyávákkal vagyunk. Gyávákcal vagyunk körülvéve.

Mária:

Erő, csak nem ivott?

Ernő:

Én nem kantintiszt voltam, Mária. Józan vagyok. Csak úgy fáj a fejem ezektől, mintha másnapos lennék. De már józanodom. És esküszöm a magyarok istenére...

Ferenc:

Mi a baj?

Ernő:

Mi? Végünk van! Én nem akarom, hogy engem pápa temessen!

Ferenc:

Nem úgy nézel ki, mint aki haldoklik!

<i>Ernő:</i> Nem is. Szétvágok én még közöttük.	19. jelenet 8. z e n e	<i>Ernő:</i> Magáról álmodom.
<i>Ferenc:</i> De mi a baj?	<i>Ernő:</i> Szegény.	<i>Mária:</i> Rólam?
<i>Ernő:</i> Befejeztük.	<i>Mária:</i> Ne féltse!	<i>Ernő:</i> Most legalább kint van.
<i>Ferenc:</i> Miért fejeztük volna be?	<i>Ernő:</i> Tönkreteszik.	<i>Mária:</i> Mint barát...
<i>Ernő:</i> Mert az összes árunkat ellopták! Ed- dig csak belőle loptak, most meg az egészet. Semmink nincs! Csak a bátorság!	<i>Mária:</i> Tartanak tőle. Még mindig tehetős.	<i>Ernő:</i> Ne is mondjon semmit... nem vá- rok én semmit magától. De ak- kor is álomban... valamelyik éj- szaka is megfogta a kezem és arra ébredtem, hogy ott a nyo- ma.
<i>Ferenc:</i> Az nem létezik! Rosszul láttad!	<i>Ernő:</i> Talán eddig. De most már nem félnek semmitől. A kifárasztás után jön a frontális támadás. Tudom. Ezt tanul- tam. Mi lett itt? Búzik a város a szesz szagától. Mindenki elhatározta, hogy kibirja valahogy, és egyre többen már csak így tudják. A szesz állítólag tisztít és konzervál. A rovarokat is szeszben tartják, és megmaradnak.	<i>Mária:</i> Miket beszél!
<i>Ernő:</i> Láttam, amikor elvitték, de későn ér- tem oda! Ha utolérem őket, jöhetne hozzájuk a pópa!	<i>Mária:</i> Ernőm én önt tiszteltem a hitéért.	<i>Ernő:</i> Az igazat!
<i>Ernő:</i> Ezekkel egy valamit lehet tenni. (Mutatja.)	<i>Ernő:</i> Ugyan. Én csak a férje kegydíjasa vagyok.	<i>Mária:</i> És akkor miért nem mondta meg... amikor úgy hasonlítottam hozzá?
<i>Mária:</i> Ez már az arcátlanság teteje.	<i>Mária:</i> Nem. Emlékszem magára, emlék- szem, ahogy a háború kezdetén a 86. gyalogezred negyedik százada élén feszesen ropta a díszlépést! Maga mögött zúgott a díszlépés, zengett a dal...most is hallom, itt van a fejemben, állandóan azt a dalt hallom... Megrohanjuk a sáncot, ki- írtjuk a vad ...	<i>Ernő:</i> Mert azt hittem szereti Ferencet. De nem. Maga azt a fővárosi szép- fiút szereti..., aki elment. Akinek a levelét őrizgeti a tárcájában...
<i>Ferenc:</i> Ilyen, ha az ember hivatlan vendég- gel lakik együtt. Bejön az egyik lá- ba, aztán a másik, a végén költöz- hetsz. De most elegendem lett ebből. Feljelentem őket. Most, ebben a pil- lanatban.	<i>Ernő:</i> Elég! Ébredjen fel! Mária!	<i>Mária:</i> Honnan tudja?
<i>Mária:</i> Ilyenkor nincs ott senki.	<i>Mária:</i> Én szeretnék ott élni, abban a vi- lágban, amiről ön, Ernő álmodik.	<i>Ernő:</i> Tudom.
<i>Ferenc:</i> Mindig van. Feljelentést felvenni mindig van. (Kimegy.)		<i>Mária:</i> Keresgél?
		<i>Ernő:</i> Nem. De tudom.
		<i>Mária:</i> Én szeretem Ferencet. Ő a férjem.

Ernő:

A házasság minden nappal kopik, a szerelem meg, ahogy múlik az idő, egyre nagyobb lesz.

Mária:

Ő eltűnt.

Ernő:

Én láttam.

Mária:

Hol?

Ernő:

A kapitányság előtt! Rászóltam és visszafordult, de ment tovább. Ő az új kapitány.

Mária:

Az nem lehet.

Ernő:

Minden lehet! A tekintete. A tartása. Ő az!

Mária:

Azonnal odamegyek!

Ernő:

Ne menjen!

Mária:

De odamegyek! Ne haragudjon Ernő! Ne haragudjanak!

(Kirepül.) 9. z e n e

20. jelenet

(Aladár és Ferenc. Aladár háttal áll.)

Aladár:

Maga hazudik!

Ferenc:

Vannak bizonyítékaim!

Aladár:

Nincsenek!

Ferenc:

De vannak!

Aladár:

Nincsenek!

Ferenc:

De hát Kapitány úr, ellopták az áru-
mat! Tönkretettek!

Aladár:

Az ön árujának az ellopása nem ha-
tósági ügy.

(Megfordul. Ferenc mint akit áram
ütne meg:)

Ferenc:

Nem lehet! Aladár!

Aladár:

Az ki?

Ferenc:

Szépivölgyi Aladár! Aladár, te vagy
az?

Aladár:

Ki itt az Aladár!? Kettőnk közül ki itt
az Aladár?

Ferenc:

Hiszen te vagy az!

Aladár:

Engem ne tegezz, te rühes magyar!

Ferenc:

Rühes magyar? Te is magyar vagy!

Aladár:

Magyar az a bárcás jó édes anyád!
Az a magyar. Az én nevem Ilija
Lepodolac. Jugoszláv vagyok! Ha
még egyszer meggyanúsítasz, te
kóbor hazátlan kutya, lecsukatlak!

Ferenc:

Elnézést! Rettenetesen hasonlít va-
lakire... az arca... a hangja... minde-
ne. Ő valamivel fiatalabb lett volna...

Aladár:

Álljon vigyázzba,
ne lógassa a karját!

Ferenc:

Szeretném...

Aladár:

Nem érek rá. Álljon!

Ferenc:

De nem azért jöttem! Kiraboltak...

Aladár:

Ez itt a rendőrség, nem a kaszinó.
Ott álljon rendesen. Nem ott mon-
d-
tam, hanem amott! Maga nem ért a
szóból, hol áll maga?! Azt mondtam,
hogy itt álljon! Mért áll ott? Nem azt
mondtam, hogy emitt álljon?! Maga
mért áll? Én azt mondtam, ugráljon!
Egy, kettő, három, négy... egy, ket-
tő, három, négy... fent a lába, há-
rom, négy...

(Aladár egy csapással leüti Ferencet, Ferenc elájul.)

Ferenc:

/Kezd magához téni./
Hol vagyok? Aladár ..., te vagy az?

Aladár:

Kuss!

Ferenc:

Szóval ..., miért vagyok itt? Hogy kerültem ide?

Aladár:

Mert látni akartam. Azért van itt. Látni akartam, most először, de nem utoljára. Itt az idézése. Érvényes egy hónapig, minden munkanap, hivatali időben. Úgyhogy gyakoroljon. Egyszer majd ..., ne higgye, hogy mindig megússza. Miért nem takarodnak el innen?

Ferenc:

Mert...

Aladár:

Nem vagyok kíváncsi a szövegére. Magukat eltakarítjuk innen!

Ferenc:

De akkor is ellopták az összes árumat. Kiraboltak.

Aladár:

Van annál nagyobb baj is!

Ferenc:

Mi? Értse meg, engem tönkretettek.

Ernő:

(Elővesz egy könyvet.) Ez... az öné?

Ferenc:

Igen. Ez is az én elrabolt tulajdonom.

Aladár:

Na tessék!

Ferenc:

Mikszáth Kálmán.

Aladár:

Azzal nincs is baj. Fogalmam sincs ki az, de biztosan író, ha ekkora regényt írt. De nézze a címet.

Ferenc:

A tót atyafiak.

Aladár:

És?

Ferenc:

Ez a címe!

Aladár:

Tót?

Ferenc:

Tót.

Aladár:

Tudja mi az, hogy tót?

Ferenc:

Hogyne tudnám.

Aladár:

És akkor miért nem szlovák? Sőt... csehszlovák! Csehszlovák atyafiak. Ezzel sajnos megvalósítja a nemzetgyalázás vétkét.

Ferenc:

Így nevezték őket. Ez nem sértő.

Aladár:

Á ..., nem. És a rác?... Az oláh?... Az sem sért?... A tótozást a törvény bünteti. Az oláhozást úgyszintén. A rácozás hazaárulás. Válasszon valamilyen hazátlan kisebbséget magának, ha mocskolódni akar, azt nem bánom.

Ferenc:

Én akkor is feljelentem a tolvajokat.

Aladár:

Ohh! Ha itt mindenki feljelentene minden tolvajt, főleg ebben az esetben, felborulna a rend. Nem! Én jelentem fel Önt. Ha nem tévedek, Ön útlevelet kért, Budapestre szándékozik utazni. Véglegesen ki akar települni?

Ferenc:

Nem. Nem végleg.

Aladár:

Akkor miért megy, ha vissza akar jönni?

Ferenc:

Találkoznék... ezzel, azzal. Könyvnapok lesznek...

Aladár:

Hiszen ez ... kitűnő! Ez ... nagyszerű!

Ferenc:

Akkor kapok engedélyt?

Aladár:

De lenne egy kérésem.

Ferenc:

Tessék. Mennyibe kerül?

Aladár:

Ezt nem hallottam. Itt azonnal letartóztathatnám vesztegetési kísérletért. Ugye, maga jól fogalmaz?

Ferenc:

Valamennyire.

Aladár:

Vezet naplót?

Ferenc:

Nincs rá időm!

Aladár:

Gondolom, Budapesten több ideje lesz. Szeretném, ha leírná, amit ott lát. Az embereket, természetesen.

Ferenc:
Nem értem.

Aladár:
Szeretném, ha megbizonyítaná, tisztességes polgára Jugoszláviának. Gondolja meg, ön még lehet sikeres ember. Nem lesznek majd ellenőrzések, nem kell senkit lefizetnie. Gondoljon a családjára. Ismét tehető ember lehet. Továbbra is játszhatja a nagy magyart.

Ferenc:
Én nem játszok semmit! Egyszerűen magyar vagyok, ennyi. Különbösen szerb lapokat is árusítok.

Aladár:
De mi arra kérnénk, hogy játssza. Szervezkedjen. Magának van egy barátja, hogy is hívják?

Ferenc:
Nem tudom, hogy kire gondol.

Aladár:
Kiss Ernő. Az őrnagy. No szóval, én arra kérem, szervezkedjen, és engem értesítsen, kik azok, akik részt vesznek.

Ferenc:
Kikérem magamnak, minek néz maga engem?!

Aladár:
Rendes, tiszteletreméltó családos embernek. Egy olyan embernek, akinek a családja boldogulása a legfontosabb. Gondoljon bele, kedves barátom. Ön, igen jövedelmező állami megrendeléseket kaphat! Vagyonos ember lehet ismét, a vagyon pedig köztisztéletet fog hozni önnek. Itt van az élete nagy esélye. Ne szalassza el. Most azonnal megkaphatja az útlevelét, Budapest... a nagykörút, a Mátyás templom, a Hálszabástya! Nem kérünk sokat.

Megszerzi, ami nekünk kell, megtudja, ami bennünket érdekel, és nem kell többet itt feküdnie saját véreben, vizeletében. Úgy válik jugoszlávvá, hogy közben akár él-magyaroknak is tarthatják! Gondolja meg, az, amit én kínálok önnek, az a vagyon és biztonság. Gondolja meg.

Ferenc:
Meggondoltam. Visszavonom az útlevélkérelmem.

Aladár:
Ne hamarkodja el a választ, gondolja meg. Nézze, Ferenc, mi az emberi élet? Küszködés, keserűség, szomorúság, fáradás, és ebben a rengetegben bolyong az ember lelke, míg szomjúhozza a jót, nyakló nélkül kortyolja a rosszat. Az életben, vagyis a szenvedések sivatagában az otthon az az oázis, melybe, ha megtérünk, nyugalmat talál kőborlelkünk. Gyógyírt a mindennapok bozótharcaiban szerzett sebekre. Ön értelmes ember, mért akarná most, amikor maga előtt áll a boldogulás lehetősége, feldúlni saját családjáé jövőjét?

21. jelenet (Mária beront)

Mária:
Hadd látom!

Aladár:
Ki ez a nő? Mit keres itt? Hogy jutott be?

Mária:
Ahogy mindenki mindenhová! Hadd látlak ..., te vagy!

Aladár:
Ki ez az asszony?

Mária:
Hát ki lennék? Én vagyok az!

Ferenc:
A feleségem!

Aladár:
A felesége? (Egy pillanatra megáll.)

Mária:
Te vagy az! Istenem ... te vagy az.
Aladár.

Aladár:
Kikérem magamnak! Én nem vagyok Aladár!

Ferenc:
Ő nem Aladár, ő Ilija Lepodolac!

Mária:
Nem igaz! Megismerlek. A kezéd... az arcod... az illatod, mit illatod, a szagod! Te vagy az, hát végre itt vagy!

Aladár:
No de én az ön nejét nem ismerem. Megnyugtathatom kedves Ferenc, én az ön nejét egyáltalán nem ismerem. Úgy egyáltalán sem, nem csak bibliai értelemben nem. Most látom először! Asszonyom, ön bizonyára összetéveszt engem valakivel.

Mária:
Mária vagyok ..., akinek azokat a leveleket írtad - tudod -, hogy egyszer visszajössz. Meg a dalt is nekem küldted, a dalt, azt a gyönyörű dalt, amit hozzám írtál! Istenem, milyen csodálatos sokszínű és tehető ember vagy! ... (Dalolja: „muszka földről lassan jár a posta... sokkal jobban szeretlek, mint máskor”.) Hát végre itt vagy! Vártalak!

Ferenc:
Ő Ilija Lepodolac! Ilija Lepodolac!

<i>Mária:</i> Nem! Ő az!	<i>Ernő:</i> Elnézést, mi ismernénk egymást?	<i>Aladár:</i> Semmi értelme.
<i>Ferenc:</i> Ilija Lepodolac!	<i>Aladár:</i> Igen.	<i>Ernő:</i> Minek?
<i>Aladár:</i> Vigye orvoshoz a feleségét... Budapestben.	<i>Ernő:</i> Valóban?	<i>Aladár:</i> Ezeknek az irredenta szervezkedéseknek, amelyeknek itt Szabadkán te vagy az alfája és az omegája!
<i>Mária:</i> Mi történt veled?	<i>Aladár:</i> Legalábbis valamikor ismertük egymást.	<i>Ernő:</i> Minek vagyok én a micsodája?
<i>Ferenc:</i> Ilija Lepodolac!	<i>Ernő:</i> Valóban?	<i>Aladár:</i> Elég volt! Utasítás jött Budapestről nektek...
(Kituszkolja Máriát, megállnak a szín szélén.)	<i>Aladár:</i> Én az vagyok, akinek gondoltok.	<i>Ernő:</i> Kiknek?
<i>Mária:</i> Ő az!	<i>Ernő:</i> Én is azt gondolom.	<i>Aladár:</i> Hát nektek.
<i>Ferenc:</i> Tudom!	<i>Aladár:</i> Civileknek nem árulok el titkot. De te katona vagy, tudsz titkot tartani. Beépültem.	<i>Ernő:</i> Itt csak én vagyok. Ki az a nektek?
<i>Mária:</i> Akkor miért hazudtál?	<i>Ernő:</i> Hová?	(Aladár egy listát vesz elő, és Ernőnek adja.)
<i>Ferenc:</i> És te nekem mért hazudtál?	<i>Aladár:</i> Hosszú és bonyolult. De benne vagyok.	<i>Aladár:</i> Elég volt! Fogd már fel végre, már húsz éve ott a határ, ahol van, és ott is marad.
<i>Mária:</i> Én? Én...	<i>Ernő:</i> Látom.	<i>Ernő:</i> Isten az egyedüli, aki örök és változtathatatlan.
10. z e n e (A szívem a tiéd Budapest...)	<i>Aladár:</i> Nyakig.	<i>Aladár:</i> Ostoba Ökör! Semmi szükség a hőzöngésekre!
22. jelenet (A kapitányságon. Ernő és Aladár.)	<i>Ernő:</i> Miért idéztél?	<i>Ernő:</i> No de kapitány úr, én hőzöngő lennék? Most, hogy az úr 1938-ik évében Felvidék visszatért a hazánkhoz?
<i>Ernő:</i> Kapitány Úr! Kiss Ernő tartalékos őrnagy... jelenleg, nemrég óta munkanélküli irodavezető, idézésére megjelentem.	<i>Aladár:</i> Szeretném, ha befejeznétek ezeket a szervezkedéseket.	
<i>Aladár:</i> Szervusz!	<i>Ernő:</i> Szervezkedéseket?	

Aladár:
Felvidék az Felvidék. Délvidék pedig Észak-Szerbia, legjobb esetben Vajdaság.

Ernő:
Nekem semmilyen szerb vajdához semmi közöm. Mi több, még ezt a feltételezést is kikérem magamnak! Én délvidéki magyar vagyok, nem pedig vajdasági! Még kevésbé vajdasági. Semmi közöm Szerbiához!

Aladár:
A hazához viszont, gondolom, igen.

Ernő:
Melyikünk hazájához, Szépvölgyi Aladár? Vagy Ilija Robovics kapitány?

Aladár:
Elég! Minden szervezkedést befejezel! Ezt kéri tőletek Budapest.

Ernő:
Budapest?

Aladár:
Igen.

Ernő:
Nem Nándorfehérvár? Hiszen te Nándorfehérvárnak dolgozol.

Aladár:
Vigyázz Ernő, a látszat sokszor csal, biztos vagy benne, hogy én Belgrádnak dolgoznék?

Ernő:
Nem.

Aladár:
No, látod.

Ernő:
Lehet, hogy Moszkvának.

Aladár:
Kikérem magamnak! Én nem vagyok kommunista! Hogy én kommunista! Budapest csendet és nyugalmat parancsolt.

Ernő:
A parancs, az Pécsen keresztül érkezett, ugye?

Aladár:
Természetesen!

Ernő:
No, most ha már Bécsen keresztül, akkor az egész más.

Aladár:
Pompás! Akkor nyugalom és lapulás.

Ernő:
No most honnét is jött az az utasítás, Pécsről vagy Bécsből?

Aladár:
Lényegtelen, de természetesen Bécsen keresztül.

Ernő:
Tehát Bécsen keresztül. Egyenesen Moszkvából?

Aladár:
Hogy jön ide Moszkva?

Ernő:
Hát hogy jön? Ezt magyarázd el nekem!

Aladár:
Elég volt Örnagy úr!

Ernő:
Kapitány úr! Vagy talán komiszár elvtárs...

Aladár:
Elég! Komiszár a te jó édes....

Ernő:
Elég! Anyám úrhölgy! Kéressek a segédeid? Vagy hívod a pribékeid?

Aladár:
Sem segédek, sem pribékek. Intézzük el ezt kettesben.

(Összeverekcsenek.)

Aladár:
Budapest kérve kér, hogy nyugodj meg.

Ernő:
Ki kér engem?

Aladár:
Jól van, nem Budapest, Belgrád.

Ernő:
Mit mondtál?

Aladár:
Nándorfehérvár.

Ernő:
Nem hallom?

Aladár:
Nem mindegy? Neked nem mindegy? Az egész világ téged kér, vagy még jobb, esdekelve kér! Úgy már jó? Nem mindegy? Jó, Moszkva. Moszkva kér. Mit gondolsz, mi a különbség Moszkva és Belgrád között? Elnézést, Nándorfehérvár között? Ez az évszázad a haladás évszázada, nem a tietek, maradiaké! Amelyik közösség ezt felfogja, az túléli. Ennyi. Mivel az oroszoknál győztünk, minden szláv a miénk lesz. A pánszláv kommunizmus. Bekapják a horgot! Megölhetsz engem, de helyembe majd jön más. Nem ölsz meg. Nagyszerű. Én meg nem hívom a pribékeket.

Ernő:
Nagyszerű.

Aladár:

Akkor távozhat uram. És ha megmondja. Ha elmondja... ha kibeszéli!

Ernő:

Nem fogom.

Aladár:

Tudom. Amúgy sem maradok sokáig!

23. jelenet

(11. z e n e. „A szívem a tiéd, Budapest” - hangszeres változat)

(Mária és Ferenc újra itthon.)

Mária:

Neked volt igazad. Nem kellett volna Budapestre utaznunk. Semmi értelme nem volt.

Ferenc:

Kaptunk egy csomó ígéretet.

Mária:

És semmi konkrétat. Már sehol sem érzem jól magam. Ott a szülőföldünkért sóvárgok, innen meg menekülnek.

Ferenc:

Nem bíztak bennünk Budapesten.

Mária:

Itt az a baj, hogy magyarok vagyunk, ott az, hogy nem eléggé. Lehet, hogy becsaptál engem?

Ferenc:

Én?

Mária:

Miért nem vagy jóban senkivel? Miért nem tartozol sehová? Nem lehet veled élni!

Ferenc:

Tudod kedvesem, olyan vagyok, amilyen. Talán azért létezem, mert kell valaki, akit gyűlölhettek a csordák. Aki maga van, tehát támadható. Aki kívül van minden ócska alkun...

Mária:

Nem igaz! Te alkudtál a legtöbbet! Ki fizetett mindenért? Nem te? Ki adott pénzt, hogy elismerjék, ott született, ahol született? Ki adott fizetést ócska alakoknak, hogy felnevelhessék azokat a sarjaikat, akik majd magyar gyerekek szemét akarják kivájni? Ki járt a rendőrségre... ki tudja miért? Te már nekem lassan olyan vagy, mint ők. És ezt most látom igazán tisztán, most, hogy Kolozsvár visszatért.

Ferenc:

Hallgass.

Mária:

Mért hallgassak, hogy ne hogy meghalljanak?

Ferenc:

Hallgass.

Mária:

Hallgatok. Hanem te, Ferenc, áruld már el nekem, ma már írtál valamit? Tudod már hova, no hova? Hát a naplódba. Írtál ma már valamit a naplódba?

Ferenc:

Nem. Már nem vezetek naplót. És te, Mária?

Mária:

Egy ideje már én sem.

Ferenc:

Nem naplóra gondoltam.

Mária:

Nem. Már nem írok leveleket.

(Mária rosszul lesz, összeroskad. Fényváltás. Ernő be. Összfény.)

24. jelenet

12. z e n e (Valahol Oroszországban dallama, egy hangszeren.)

Mária:

Mindenki boldog! Az emberek egymást csókolgatják az utcán.

Ernő:

Vége: Visszakerülünk! Képzeld el. Újra... minden úgy lesz, mint régen!

Ferenc:

Úgy már soha, barátom!

Ernő:

Dehogynem.

Ferenc:

Nem. Mert közben eltelt a fél életünk. Lehet, hogy a határ visszaáll, bennünk örökre megmarad. Mi trianoni emberek lettünk.

Ernő:

Te nem örülsz? Gondold el... onnan folytathatjuk...

Ferenc:

Honnan? A háborútól? Felesleges voltam, Ernő. Végig felesleges. Neked volt igazad. Nekik kellett volna menni, aztán valami történik. A csend... a csend...

Ernő:

Már alig várom, hogy lássam őket csomagolni... addig, nem is tudom. Minden perc mintha egy napig tartana.

Mária:

Mindenki boldog. Az emberek egymást csókolgatják az utcán.

Ferenc:

Újra Magyarország leszünk. Már nem haragudhatunk az idegenekre, csak magunkra.

Mária:

Csoda lesz.

Ferenc:

Nem csoda: csak Magyarország.

Ernő:

Az a csoda, hogy az év háromszázhatvanöt napja közül pont ma, virágvasárnapján, azon a napon, melyen Urunk bevonult Jeruzsálembe, lett bizonyos, hogy jönnek, Ferenc! Mária. Most, ki kell nektek jelentsem: az örömben is felemelő megtiszteltetés volt ezt a huszonkét évet mellettetek, körülöttek, veletek leélnem.

Mária:

Virágvasárnap!

Ferenc:

Utána nagypéntek, feltámadás, mennybemenetel, várakozás... Csak

azért vigyázzunk, a tömeg Jeruzsálemben is világi szabadítót várt.

Ernő:

Nem értelek.

Ferenc:

Boldog vagyok...

Mária:

Nem vagy az.

Ernő:

Minden házon kívül van a zászló. Megszerveztük: fellobogózott város várja őket! Istenem! (Össze-vissza csókolgatja Máriát.)

Mária:

Ernő!

Ernő:

Újra fiatal főhadnagynak érzem magam.

Mária:

Újra húszévesnek érzem magam! Éljen! Hajrá! Itt vannak! Intetet!

Ferenc:

Vége!

Mária:

Most már hiszed, hogy jó lesz?

Ernő:

Itt vannak.

Mária:

De ott ölelkezik mindenki.

Ferenc:

Csak el ne rontsuk.

Mária:

A legrosszabb Magyarország is jobb, mint a legelviselhetőbb idegen világ!

Péter Ferenc–G. Erdélyi Hermina, a háttérben Kálló Béla

25. jelenet

1 3. z e n e

/Sötét. Zene, egy-két távoli ágyúdörgés. Fény. Ernő és Ferenc mellett bőrdöngők, ők útra készen./

Mária:

Épp te kellesz oda?

Ernő:

Mindnyájan kellünk.

Mária:

No de, Ernő, maguk egyet már végigverekedtek.

Ernő:

Végigverekszünk mi többet is, ha kell, kedves Mária.

Mária:

Ferenc, te nem hagyatsz engem most itt.

Ernő:

Ferenc...

Ferenc:

Mindenkinek ott a helye. Az örömet mindenütt fizetni kell, kinek mivel tud.

Mária:

De neked itt a

Ferenc:

Te vagy itt... majd megvársz... aztán majd jön valaki.

Mária:

Nem valaki. Te gyere, Ferikém.

Ferenc:

Őrnagy Úr. Kende Ferenc tartalékos állományú hadnagy szolgálatra jelentkezem!

Ernő:

Pihenj!

Ferenc:

Mária... ne sírj, mert mi most boldogok vagyunk. Még az is lehet, hogy győzünk. Egyszer mindenki győz. Egyszer miránk is igazán sor kerülhet.

Mária:

Nagyon vigyázz!

Ferenc:

Én nem félek. Huszonkét év frontszolgálat után mitől félnék?

/Sötét/

Állótaps a színészeknek

